

הטוב, הרע והמכוער במערכות אבטחה

משה קומוב, יועץ עצמאי ושותף בחברת מ.ל. מגמה

משה קומוב, יועץ עצמאי ושותף בחברת מ.ל. מגמה

לאחרונה דווח בעיתונות על מעשה שובבות של עובדי יורו-דיסני בפריז. מצלמות האבטחה במקום קלטו עובדים הלבושים כדמויות דיסני מתלוצצים מאחורי הקלעים ומבצעים, בין היתר, "תנועות מיניות". לפי הודעת החברה "צעדים מתאימים ננקטו בכדי לטפל בגורמים המעורבים". המקרה הזה מעלה שאלה חשובה: לאן צועדת החברה שלנו?

לפני כמה עשרות שנים, אם רצינו פרטיות - הלכנו למקום מבודד או בדקנו שאין מאזינים בטווח שמיעה. החלפנו את סודותינו, התלוצצנו, צחקנו, בכינו והמשכנו בחיינו כשאנו בטוחים שהפרטיות שלנו באמת שייכת לנו. היום, השימוש והפריסה של מצלמות ומיקרופונים נסתרים הולך ומתרחב. לתופעה זאת יש צדדים שונים. בעיר לונדון פרוסות במקומות ציבוריים למעלה מ-5,000 מצלמות השייכות למשטרה ולעירייה.

הצד החיובי מתבטא בהתמודדות מוצלחת עם גורמים עוינים, הגברת הביטחון והבטיחות. הדוגמה הבולטת בנושא, היא תפיסת המחבלים שהטימו את הפצצות הקטלניות בתחבורה הציבורית בלונדון. מצלמות בדרכים מסייעות לשנות את ההתנהגות הפרטית של נהגים ומונעות ונדליזם. מצלמות אבטחה עוזרות גם לבעלי חנויות למנוע גניבות ומסייעות למשטרה לתפוס פושעים.

תוצר לוואי שלילי של מערכות אבטחה הוא פגיעה נרחבת בפרטיות. אט אט נעלמים המקומות בהם אנו יכולים להמתיק סוד, לשתף מישהו אחר ברגשות שלנו, לקטר על הבוס, להתבדח, או סתם להשתובב. אין היום מקום מחוץ לבית שהוא "בטוח" מבחינת צנעת הפרט. למערכות אבטחה, אם כן, יש גם צד מכוער מאוד. אומנם, מצלמות אבטחה הן כנראה צורך הכרחי על מנת להשיג ביטחון, אבל חיש מהר נפרץ הגבול בין הצורך הביטחוני והבטיחותי לפגיעה בזכות לפרטיות.

הדוגמה שהבאתי בתחילת המאמר היא דוגמה לדילמת מערכות האבטחה. כמה עובדים משועממים, שלא כיבדו את קדושת הדמויות מיקי וגופי, נאלצים לשלם את המחיר. מדי פעם, אנו קוראים גם על סוטים המצלמים אנשים בחדרי הלבשה או בשירותים. המקרים האלה מעלים שאלה מורכבת, מה הן המגבלות החוקיות והמוסריות שיש לשים על מערכות בקרה ואבטחה?

בארץ, כמו במדינות מתקדמות אחרות, קיימים חוקים מפורטים האמורים להגן על פרטיותנו, כגון "חוק הגנת הפרטיות התשמ"א". אך חוקים טובים ומנוסחים היטב אינם מספיקים. דוגמא לכך היא תופעת הדיבור בסלולרי בזמן הנהיגה. למרות החוק ולמרות הקנסות, התופעה רק הולכת ומתרחבת, לעתים עם תוצאות קטלניות.

בנוסף, מערכות אבטחה סמויות הולכות ומוזלות וכל אזרח יכול להשיג את הציוד הזה. אבטחת הפרטיות שלנו היא בעיה מערכתית, שאין דרך לפתור באמצעות חקיקה, תהיה טובה ככל שתהיה. גם אכיפה מואצת אין ביכולתה למגר את התופעה, אלא רק להגבילה. התשובה, לדעתי, היא בידינו - בידי הציבור. אם נתחיל לשים לב לתופעות החריגות ונתחיל להגיב בהחרמת עסקים, כמו דיסני, אולי אז יש סיכוי לקבל חזרה את הפרטיות שלנו.

אנו עדים לרגישות רבה של חברות ועסקים לפגיעה בתדמיתם. לעיתים זעקה ציבורית והוקעת התופעה חזקים מכל משפט או מערכת אכיפה (למרות שאני לא מזלזל בכוחם וחשיבותם של אלה). אולם, הפעלת נשק ההוקעה הציבורית דורשת מודעות ציבורית גבוהה לסכנה הטמונה בתופעה ונכונות לפעול. הנעת דעת הקהל מתחילה בדיווח של העיתונות. טוב שהתקשורת דיווחה על המקרה של דיסני, כן ירבו.

גם לבתי המשפט יש תפקיד חשוב בהעלאת המודעות לנושא. אני מקווה שהעונשים על עבירות חוק הגנת הפרטיות יוחמרו. בתי דין לעבודה חייבים לטפל בחומרה במעבידים המנצלים מערכות אבטחה לרעה. פסיקה מחמירה שולחת מסר חד וברור לציבור לגבי גבולות השימוש במערכות אבטחה. אם נשלים עם תופעה זו, אנו מסכימים הלכה למעשה לחיות בחברה אכזרית ומנוכרת כמו זו שמתוארת על ידי ג'ורג' אורוול בספרו "1984".